

Oslo

Plastrusken og Baderusken 2019

Prosjekt og rapport utarbeidet av:

Elisabeth Tobiassen Faane

Ruskensekretariatet

Bymiljøetaten

24.07.2019

Rusken

Sammen om en ren by

1.0 INNLEDNING

1.1 INNLEDNING

Plastrusken ble initiert av Ruskensekretariatet i 2017 og er tenkt gjennomført hvert år, henholdsvis våren/ forsommeren. Aksjonen utføres i samarbeid med Oslo Brann- og redningsetat (OBRE), Akerselvas Venner, Oslo Elveforum, Oslomarkas Fiskeadministrasjon (OFA), Vann- og avløpsetaten (VAV), Ruskenpatruljen og Bymiljøetatens entreprenør for Akerselva-området; Steen & Lund. Nedre del av Akerselva, fra Nedre Foss park til Akerselvallmenningen i Dronning Eufemias gate, blir ryddet etter Plastrusken-modellen: Plast og øvrig avfall blir samlet inn, sortert og kategorisert, veid og dokumentert. Følgende aktører er nye samarbeidspartnere i 2019: Padleskolen Mad Goats Paddling, Akerselvas Padleklubb og Elvebakken videregående skole representert av ungdomsbedriften Up2Change UB.

Baderusken har vært en årlig aksjon i over 10 år og hovedmålet har vært å klargjøre badesesongen med fokus på å rydde badestrender under vann, primært under stupebrett. Fra 2018 er Baderusken videreutviklet etter samme modell som Plastrusken, hvor innsamlet avfall blir sortert, veid og dokumentert.

1.2 BAKGRUNN

Rusken er Oslo kommunes tiltak for en ren, ryddig og trivelig by. Bakgrunnen for initiativet til Plastrusken er knyttet opp mot det internasjonale engasjementet mot forurensning av plast i havet som for alvor oppstod i 2017, etter at flere dødssyke hvaler ble funnet med magesekken full av plast¹. Ruskensekretariatet tok derfor initiativ til etableringen av et lokalt tiltak mot plastforsøpling, der et mål har vært å samle inn og dokumentere plastforsøpling i byens mest urbane elv.

Ruskens arbeid foregår på to ulike områder; ved å engasjere befolkningen i frivillig arbeid og gjennom holdningsskapende informasjonskampanjer. Plastrusken og etter hvert også Baderusken arbeider etter en modell hvor innbyggerne kan involveres i aksjoner og dugnader, noe som bidrar til eierskapsfølelse både for arbeidet som gjennomføres og for de ulike områdene som ryddes. Deretter brukes tallmateriale og dokumentasjon, sammen med annen relevant data, til å gjennomføre informasjonskampanjer.

1.3 MÅL

Det overordnede målet med både Plastrusken og Baderusken er å skape gode miljøholdninger blant Oslos befolkning og slik kunne bidra til en reduksjon av forsøpling i byen generelt og i byens elver og marine områder spesielt. Det er et mål å kunne bevisstgjøre byens innbyggere om hvordan våre forbrukervaner kan henge sammen med forsøpling av byen, og ikke minst hvordan emballasje og engangsartikler fra mat og drikke «i farta» er godt representerte kilder til forsøpling på land og i marine områder.

¹ Plastrusken 2017 del 1 (<https://rusken.no/wp-content/uploads/2017/08/Plastrusken-rapport-del-1.pdf>)

1.4 METODE

Plastrusken gjennomføres en gang i året for å hente opp alt avfall som befinner seg i Akerselvas nederste strekk. I Baderusken er det en strand i Oslo, og strandens badesone, som ryddes.

Metoden for aksjonene er todelt:

- All plast- og annet avfall i Akerselva og fra badestrendene samles inn, telles opp, sorteres, kategoriseres, veies og dokumenteres.
- Eget datamateriell og annen relevant data brukes i informasjonskampanjer rettet mot Oslos innbyggere.

2.0 GJENNOMFØRING AV AKSJONENE

Plastrusken startet som et pilotprosjekt, men er i dag en innarbeidet og årlig Rusken-aksjon. Plastrusken 2019 ble gjennomført tirsdag 7. mai som en del av Ruskenuka i Spikersuppa, 6. mai til og med 11. mai. Bymiljøetatens entreprenør Steen & Lund dykket for å hente opp avfall fra elvebunnen fra fossen ved Nedre Foss Park og ned til Grønland. Oslo Brann- og redningsetat sto for opprydningsarbeidet fra Grønland og gjennom kulverten under Oslo S som ender opp ved Akerselvallmenningen i Bjørvika. En flåte ble tatt i bruk for å frakte alt avfall opp til Nedre Foss park hvor det så ble sortert av Ruskenpatruljen og Ruskensekretariatet. Miljøforeningen Akerselvas Venner ryddet avfall langs elvestrekningen. Elever ved Elvebakken videregående skole plogget; en kombinasjon av det å jogge og plukke søppel². Oslomarkas Fiskeadministrasjon hadde med seg fiskeyngel som ordfører Marianne Borgen (SV) satte ut i elven. Vann- og avløpsetaten hadde i forkant av aksjonen redusert vannmengden i Akerselva til et minimum. Avfallet ble delt i to fraksjoner, henholdsvis plast- og annet avfall. Dette ble så veid. Plastavfallet ble videre sortert i kategoriene emballasje, plastposer og diverse plast. Dette ble veid separat.

Baderusken ble i 2019 gjennomført på Huk den internasjonale Strandryddedagen 4. mai hvor lokalbefolkningen fikk mulighet til å delta. Ruskensekretariatet koordinerte rundt 100 frivillige og sorterte alt innsamlet avfall i en miljøstasjon på stranden. Her ble avfallet sortert etter enkeltgjenstander (f.eks. sneiper, korker og isopor) eller type materiale/redskap/kategori (f.eks. bygningsmateriale, fiskeutstyr og leker). Dette ble så fotografert for å gi et bilde på kilder til marin forurensning. Frivillige dykkere fra Drøbak Undervannsklubb (DUK) deltok med egen båt og hentet opp avfall som lå under vann innenfor badesonen på Huk. Ruskenpatruljen veide og kjørte bort det innsamlede avfallet. NRK Dagsreveyen var til stede sammen med Norges klima- og miljøminister Ola Elvestuen (V) som lanserte nyheten om at engangsbestikk vil være forbudt fra sommeren 2020³.

² Hva er plogging? (<https://www.friidrett.no/plogger/hva-er-plogging/>)

³ Om ett år er disse forbudt (<https://www.nrk.no/norge/om-ett-ar-er-disse-forbudt-1.14538522>)

2.1 Resultat

2.1.1 Plastrusken

Det ble i 2018 hentet opp 1159 kilo avfall under Plastrusken, se tabell 2. Resultatet gjelder en elvestrekning på rundt 1,7 kilometer, henholdsvis fra Nedre Foss Park til Grønland. I tillegg ryddet Oslo Brann- og redningsetat inni kulverten under Oslo S. Fordi vannet i kulverten er dypt og området er krevende, var det ikke mulig å rydde hele kulverten under en dags ryddeaksjon. I 2019 ble flåte tatt i bruk slik at det skulle være enklere å forflytte avfallet til sorteringsstasjonen, noe som var en suksess. Avfallet ble hentet opp til land med vinsj, og ble så sortert. Totalt ble det i 2019 hentet opp 1145,5 kilo. Av dette tilsvarer litt over 1 tonn øvrig avfall, mens 70,5 kilo er ren plast. Plastavfallet ble videre sortert i tre kategorier, likt som i 2017 og 2018: Plastposer, emballasje og diverse plast. Se tabell 1.

TABELL 1: AVFALL SAMLET INN UNDER PLASTRUSKEN 2019

Innsamlet avfall	Kg
Plastposer	1,5
Emballasje	20
Diverse plast	49
Totalt plast	70,5
Øvrig avfall	1075
Totalt avfall	1145,5

TABELL 2: AVFALL SAMLET INN UNDER PLASTRUSKEN 2018

Innsamlet avfall	Kg
Plastposer	14
Emballasje	6
Diverse plast	139
Totalt plast	159
Øvrig avfall	1000
Totalt avfall	1159

2.1.2 Baderusken

Det innsamlede avfallet under Baderusken-aksjonen på Huk er veid opp totalt sett. I 2018 veide strandavfallet totalt 320 kilo, se tabell 3. I samme tabell leser vi at avfallet i 2019 veide totalt 79,4 kilo. Det er altså snakk om en dramatisk nedgang, men dette betyr ikke nødvendigvis at det er mindre avfall enn tidligere eller at det ikke lenger er behov for strandoppryddingsaksjoner. En årsak kan være at det var 50 prosent færre frivillige som stilte opp i 2019 sammenlignet med 2018. En annen faktor kan være at Huk er en populær stand å rydde under den internasjonale strandryddeuka. Det betyr at det kan ha vært mange frivillige som har ryddet stranden før Rusken og Drøbak Undervannsklubb gjennomførte Baderusken. En tredje faktor kan selvsagt være at de mange ulike strandryddeaksjoner i landet, og verden, begynner å gi resultater.

De enkeltgjenstander, som det ble funnet mye av, ble under Baderusken sortert i egne kategorier. Disse enkeltgjenstandene er fotografert og kan ses på neste side under avsnittet om dokumentasjon. Dette for å gi et bilde på hovedfunn av marint avfall. Funn under Baderusken-aksjonen 2019 understøtter oppramsingen av de 10 enkeltgjenstandene man finner mest av i havet som er avdekket i en rapport utarbeidet av Ocean Conservancy⁴. Disse gjenstandene er følgende:

1. Sigaretter
2. Matemballasje av plast
3. Plastflasker
4. Plastkorker
5. Plastposer
6. Andre type plastposer/bager
7. Sugerør og rørepinner
8. Plastbeholdere for mat/take out
9. Plastlokk
10. Skumbeholdere

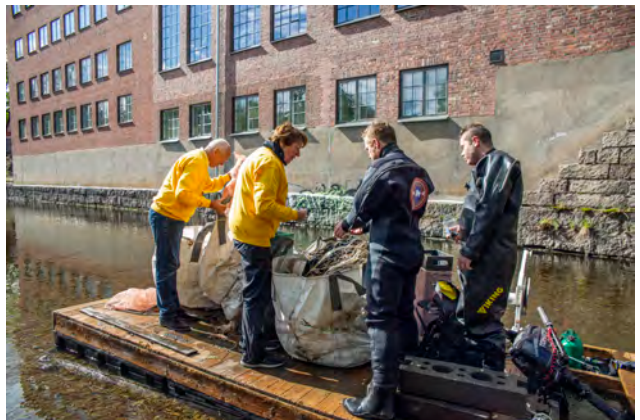
TABELL 3: ANTALL KILO INNSAMLET AVFALL UNDER BADERUSKEN 2018 og 2019

Innsamlet avfall	Kg
Huk 2018	320
Huk 2019	79,4

⁴ Building a clean swell. 2018 report, side 13 (<https://oceanconservancy.org/wp-content/uploads/2018/07/Building-A-Clean-Swell.pdf>)

3.0 DOKUMENTASJON

Avfallet som ble hentet opp under Plastrusken-aksjonen og Baderusken-aksjonene i 2019 er fotografert.

4.0 UTFORDRINGER

Ifølge en rapport fra World Economic Forum havner minst 9 millioner tonn plast i havet hvert år. Dersom denne trenden fortsetter vil det i 2050 være mer plast i havet enn fisk². Plast lar seg ikke bryte ned, men brytes opp i mindre partikler og blir på sikt til mikroplast³. Mikroplast regnes som plastpartikler som er mindre enn 5 mm. Plast på denne størrelsen, og mindre, kan havne i maten til fisk og sjødyr. Plast er påvist i magesekken til dyr som lever i og ved havet, men også i magesekken til mennesker⁴.

Rusken er opptatt av plastavfall som finner veien til havet, men vel så viktig er det å informere om at 80 prosent av alt avfall i havet stammer fra land⁵. Det at landbaserte kilder til forsøpling utgjør en så stor prosentandel av forsøpling i havet tilsier at mye av fokuset må ligge på holdninger til avfallshåndtering der vi bor.

Svært lite av husholdningsavfallet havner på avveie. Det bør være en ambisjon at avfallet i det felles byrommet oppnår samme resultat. Skal det være realiserbart mener Ruskensekretariatet at man ikke bare har et fokus på plastavfall, men også det generelle avfallet. Et holdningsskapende arbeid for at så mange som mulig bruker avfallsdunkene i byrommet bør ha det største fokuset. Imidlertid er det viktig å ikke bare peke på befolkningen. Kommunen må være ydmyk på at tømmeffrekvensen på de offentlige avfallsdunkene noen ganger er for dårlig. En måte å løse denne utfordringen på er å investere i ny teknologi hvor avfallsdunkene stadig komprimerer avfallet og sender ut et signal til entreprenør når avfallsdunken er 80 prosent full⁶.

En studie gjort av to masterstudenter fra NMBU i samarbeid med NIVA, på plast i Alnaelva og Akerselva i Oslo, konkluderer at det er mer mikroplast i Akerselva enn i Alnaelva⁷. Det viser at jo mer urban en elv er, jo mer plast ender opp i den. Selv om Rusken ikke er en motstander av plast, bør man se på hvilke bruksområder plast er egnet og uegnet. Ifølge Ocean Conservancy er plastemballasje til bruk for mennesker som er «i farta» på topplisten av enkeltgjenstander man finner mest av blant forsøplingen i havet⁸. Det samme gjelder artikler og gjenstander man gjerne ser bli kastet utenfor avfallsdunkene, slik som sneiper og snusposer. Å koble slike forbrukervaner med behovet for innhold av plast i de ulike artiklene bør derfor vektlegges. I noen tilfeller kan det egne seg å bruke plastikk som materiell. Blant annet bør man ikke velge bort plastikk dersom det går på bekostning av miljøet. Et handlenett laget av bomull må brukes hele 7100 ganger før det er mer miljøvennlig enn en plastpose, fordi produksjonen av et handlenett laget av bomull genererer et høyt utslipp av klimagasser, et stort forbruk av vann, utslipp av kjemikalier, samt forurensning av vann og jord⁹. Å informere om de ulike miljøaspektene er viktig fremfor å ha et rent fokus på plast og utfordringer knyttet til plastforbruk. Det helhetlige målet må være at avfall skal i avfallsdunken, og ikke på bakken eller i havet, slik at avfallet kan bli en ressurs.

² Infinitum Movement (<http://infinitummovement.no/mer-plast-enn-fisk-havet-2050/>)

³ Svanemerket (http://www.svanemerket.no/miljo/ressursbruk/plastsoppel_i_havet/)

⁴ nrk.no (<https://www.nrk.no/hordaland/forskere-har-for-forste-gang-funnet-mikroplast-i-mennesker-1.14260716>)

⁵ WWF (<https://www.wwf.no/dyr-og-natur/hav-og-fiske/plast-i-havet>)

⁶ Naturpress (<http://naturpress.no/2018/05/02/smar-te-soppelkasser-men-bare-pa-st-hanshaugen/>)

⁷ NIVA (<https://www.niva.no/nyheter/mikroplast-i-oslos-elver>)

⁸ Ocean Conservancy (<https://oceanconservancy.org/wp-content/uploads/2018/07/Building-A-Clean-Swell.pdf>)

⁹ NRK TV (<https://tv.nrk.no/serie/folkeopplysningen-kort-forklart/2018/KMTE51001118>)

Oslo